

Vedtatt av landsmøtet mars 2011

Regjeringen må styrke det offentlige eierskapet

Spørsmålet om offentlig eierskap skal bevares og utvikles, eller om offentlig virksomhet og offentlig eiendom skal overdras til private, er ett av de mest sentrale stridsspørsmålene mellom høyre- og venstre i norsk politikk. Privatisering av offentlig eierskap begrunnes enten med at private vil drive virksomheten mer effektivt, behov for konkurranse eller behov for kapitaltilførsel til statskassa. Erfaringer fra omfattende privatiseringer gir imidlertid ingen sikre argumenter for at privatisering øker effektiviteten eller at konkurransen gir fordeler for forbrukere. Erfaringene er mer entydige når det gjelder negative effekter av privatisering, som dårligere arbeidsvilkår for ansatte, at kjøpere betaler staten underpris og at privatisering i noen tilfeller også øker faren for korrupsjon. Norge er i en særstilling når det gjelder høy andel offentlig eierskap. Det skyldes det historiske forhold at vi forvalter store naturressurser og at den norske staten rår over store kapitalressurser. Når regjeringen nå bebuder en ny eierskapsmelding, oppfatter vi det som uttrykk for ønske om en videreføring og aktiv forvaltning av statens eierskap. Vi håper en ny eierskapsmelding også vil bidra til å videreutvikle den offentlige debatten om og forståelsen av hvor viktig det er å videreføre statlig og annen offentlig virksomhet og eierskap.

Det offentlige eierskapet er fortsatt viktig for å sikre kontroll over viktige naturressurser som vannkraft og petroleumforekomstene. EL & IT Forbundet gikk mot privatiseringen av Statoil, og mener å se at svakere styringsmulighet har slått negativt ut i flere situasjoner. Det norske samfunnet er fortsatt tjent med at den politiske styringen over selskapet er sterkest mulig. Ethvert nedsalg i selskapet må derfor avvises, statens eierandel må opprettholdes på samme nivå som i dag for å beholde mulighetene for politisk styring (investeringer, hvor skal selskapet etablere seg og innen hvilken virksomhet) og for å sikre fellesskapet inntektene fra olje-/gassvirksomheten.

Forbundet er fornøyd med konsolideringsmodellen som sikrer offentlig eierskap over vannkrafta. Vannkrafta skal være fullt og helt eid av det offentlige. Statkraft skal eies fullt ut av den norske staten og tilbakeføres til statsforetak. Det bidrar til å sikre den demokratiske kontrollen over naturressursene selskapet rår over, at inntektene går til befolkningen, at Norge er hovedaktivitetsområdet for selskapet og at selskapet kan løse viktige samfunnsmessige oppgaver.

Offentlig eierskap er viktig for å sikre framtidsrettet utbygging og forsvarlig drift av viktig infrastruktur som strømmettet, telekommunikasjon, veier, jernbane, post og flyplasser. Vi krever offentlig eierskap over strømmettet. Kompetanseforskriften som nettopp er vedtatt, skal forhindre ytterligere outsourcing i nettselskapene, samt tilbakeføring av ansatte. NVE må sørge for at kompetanseforskriften etterlevs og at NVE ved behov kan sette makt bak sine pålegg.

Sviktende utbygging av mobilnett og bredbånd og dårlig beredskap i telenettet rammer næringsutvikling og private kunder. Etter at Banetele ble solgt ut, har regjeringen ingen teleselskap som kan pålegges viktig samfunnsoppgaver (kategori 3). Telenor må pålegges denne rollen og flyttes over i denne kategorien. Også selskapene Mesta og Baneservice bør plasseres i denne kategorien.

Forbundet var mot privatiseringen av Telenor. Vi forventer at regjeringen minimum opprettholder

dagens eierskap, det vil si trekker tilbake fullmakten om å redusere eierskapet til 1/3 ved eventuelle industrielle løsninger.

Offentlig eierskap er viktig for å drive fram forskning og utvikling og skape ny virksomhet basert på nasjonale markeder og behov. Telenor, Statkraft og Statoil må i sterkere grad fungere som lokomotiv for forskning basert i Norge.

Regjeringen må også forsøke å dra nytte av det relativt omfattende statlige eierskapet ved å få statlig eide selskaper til å samarbeide for å få fram ny kunnskap og ny næringsvirksomhet. Regjeringen må satse mer på grunnforskning for å sikre at resultatene kommer hele samfunnet til gode, og for å sikre at kunnskapen forblir i landet. Hvor statlig eierskap ikke er et viktig eller et brukbart virkemiddel, kan statlige forsknings- og næringsfond spille en viktig rolle for nyskaping.

Vi trenger offentlig eierskap for å regulere aktiviteter som er viktige for samfunnet. Reguleringer som alternativ til offentlig eierskap har vist seg å være et dårligere alternativ. Private virksomheter lykkes ofte med å endre spilleregler eller rulle tilbake forsøk på effektiv regulering, både fordi de etter hvert monopoliserer kunnskapen om feltet og kan drive utpressing ved å nekte å investere.

Omfanget av statens eierskap må vurderes opp mot hvilke utfordringer man møter og hva man ønsker å oppnå. En av lærdommene fra finanskrisa bør være at nedbyggingen av statsbankene har fratatt staten virkemidler for å ivareta viktige samfunnsoppgaver om og når en tilsvarende krise rammer Norge.

Statlig eide selskaper som satser internasjonalt, må oppfylle internasjonale konvensjoner og holde et nivå på lønns- og arbeidsforhold som er forsvarlig ut fra nasjonale standarder. Det er flere eksempler på at selskaper, hvor staten er tungt inne på eiersiden, bryter med disse forpliktelsene. Vi forventer bedrifter som Statoil, Hydro, Telenor og Statkraft er ryddige med hensyn til menneskerettigheter, faglige rettigheter og miljøstandarder. Statlig eide selskaper må også legge til rette for globale avtaler med fagbevegelsen når de etablerer seg internasjonalt.

EL & IT Forbundet forventer at statlig eide selskaper legger til rette for faglig organisering og faglig virksomhet. Vi ønsker også at statlig eide selskaper utvikler egne driftsformer tilpasset offentlig eierskap i stedet for å etterape driftsformer tilpasset kortsiktigheten i aksjemarkedet, slik det i alt for stor grad er tilfellet i dag. I denne sammenhengen forventer vi også at offentlig eide selskaper kan gå ut over minimumsforpliktelsene mht til å gi ansatte innflytelse over egen arbeidsplass og skape arenaer for større grad av bedriftsdemokrati for tillitsvalgte og ansatte.

Staten må opptre som aktiv eier, det vil si velge ut egne styrerepresentanter, gjerne representanter med politisk overbevisning, erfaring og ryggrad. EL & IT Forbundet er motstander av et eget eierskapsdepartement eller direktorat, vi tror det kan være fornuftig med flere eierskapsmiljøer i regjeringen, men er for en sterkere samordning, gjerne under ett departement. Da beholder man både fagkunnskap og mangfold, og får nødvendig samordning.